

2 cm

ARBUUSIJOOKS – LOODUSNÄDALA ÜRITUS PÕHIKOOLI ÕPILASTELE

Pealkiri läbivate
suurtähtedega, 14pt
keskjoondus Center

Lühikokkuvõte, 10pt
rööpjoondus Justify
lõigutaane Indent vasakul-
paremal 2,5 cm

Marja Vudi
Saaremaa Ühisgümnaasium, 9.a klass
Juhendaja: Kusti Jõhvik

Ülevaade – Saaremaa Ühisgümnaasiumis on sügisest loodusnädalat korraldatud juba aastaid. Selle raames on üritusi nii õpilastele kui ka õpetajatele. Arbuusijooks on teatevõistlus, mida saab korraldada nii õpilastele kui ka õpetajatele. Käesolevas töös on antud ülevaade loodusnädalal läbi viidud arbuusijooksust 5.–9. klassi õpilastele.

2,5 cm

2,5 cm

SISSEJUHATUS

Ürituse eesmärk on süvendada botaanikaalaseid teadmisi lõbusas vormis. Arbuus on botaaniliselt mari, kuigi teda oma suuruse poolest marjaks pidada ei saaks. Seejuures on meil aga palju vilju, mida rahvasuus nimetatakse marjaks, aga tegelikult need botaaniliselt tõelised marjad ometigi ei ole. (Pogen, 1977)

2,5 cm

2,5 cm

EELTÖÖ

Tekstisene viide sulgudes
(Autor/pealkiri, aasta).

Küsimuste ja ülesannete koostamine

Ürituse korraldamiseks tutvuti kõigepealt põhjalikult viljade jaotusega, koostati Eestis enamlevinud marjade ja ka marjadeks nimetatud viljade nimekirja. Nimekirja lisati ka Saaremaa kaubandusettevõtetes enimpakutavate marjade nimetused. Seejärel koostati väljavalitud marjade kohta valikvastustega küsimused. Mitmetes küsimustes oli omakorda antud vihjeid järgmiste kontrollpunktide läbimiseks või mitteläbimiseks, st vastustes oli mitmete viljade puhul märges, kas see on mari või mitte. Viljade nimekirja ja küsimuste koostamiseks kasuti vastavat loodusala kirjandust (Kask, 2005) ja õppematerjale (Eesti marjad..., 2022).

Ürituse läbiviimiseks vajaliku aja planeerimine

Arbuusijooks otsustati korraldada pärast tunde ning kestuseks planeeriti umbes üks tund. Pikem üritus poleks enam kaasaarav ja õpilased ei pruugi jõuda huviringidesse. Ajaliselt lühem üritus aga ei ole piisavalt õpetlik. Esimesena raja läbinud võistkonna aeg võeti võrdseks nulliga, iga järgnev minut andis 30 karistuspunkti.

Kontrollpunktide valimine

Kontrollpunktideks (KP) valiti Saaremaa Ühisgümnaasiumi klasside teadmiste teatevõistlusega, kus lõplike kokkuvõtete tegemiseks kontrollpunktide läbimiseks kulutatud aeg, siis valiti kontrollpunktid klasside vahel, et need punktid oleksid kooli erinevatel korrustel. Kokku oli 10 kontrollpunkti. Kontrollpunktide ruumid olid nimetatud järgmiselt: 1) jõhvikas; 2) maasikas; 3) banaan; 4) mustikas; 5) kurk; 6) viinamari; 7) põldmari; 8) kiivi; 9) vaarikas; 10) arbuus.

Kontrollpunkte, kus õpilased pidid vastama küsimustele, oli kokku seitse. Igas kontrollpunktis oli vaja vastata viiele küsimusele marjade ja marjadeks nimetatud viljade kohta, osa küsimusi olid teoreetilised, aga oli ka praktilist laadi küsimusi.

Põhitekst, 12pt
rööpjoondus Justify
Lõikude eraldajaks tühi lõik,
taandread puuduvad

2 cm

Näidisartikkel ürituse korraldamisest

Küsimuste tekstid olid üsna pikad, seda õpetlikul eesmärgil, et õpilastel oleks võimalik saada lisateavet nende marjade kohta. Selleks, et oleks lihtsam neile küsimustele vastata, anti iga küsimuse juures ka suhteliselt lihtsaid vihjeid, mida lugedes pidi õiget vastust olema üsna kerge leida. Iga valestivastatud küsimus tõi lõppajale 30 sekundit lisaks.

Ülejäänud kolme klassiruumi ei pidanud sisenema, kes seda kontrollpunkti läbis, sai trahviks 30 sekundit lisaks. Võistkond pidi läbima vaid neid kontrollpunkte, mille uksele oli kindla marja läbida, **Põhitekst, 12pt** ja võistkond ei läbinud kontrollpunkti, mis oli vajalik läbida, **rööpjoendus Justify** Seetõttu oli siiski otstarbekam kõigis punktides käia ja pinge **Lõikude eraldajaks tühi lõik,** nina saada.

Selleks **taandread puuduvad** kontrollpunkte läbida, oli igale võistkonnale koos osavõtulehega kirja pandud marja mõiste. Võistkonna kaardile oli märgitud ka kõik 10 kontrollpunkti koos vastava juhisega.

Õpilased lasti lahti kooli I korrusel asuvast auditooriumist; viimane kontrollpunkt asus samuti esimesel korrusel – ruumis 141B. Seal toimus ka kokkuvõtete tegemine ning autasustamine. Žürii kokkuvõtete tegemise ajal vastasid võistkonnad tagasiside küsimustikule ja sõid marju.

Auhinnad

Selleks, et võrdlemisi odavalt toime tulla, otsis töö autor kabinetide jaoks ise vajalikke vilju. Enamus oli võimalik saada veel loodusest, sest üritus toimus septembrikuus. Auhindade jaoks andsid loodusainete õpetajad igaüks 10 eurot, millega tuli toime tulla. Sellega saadi hakkama, sest palju auhindu (õunad, õunamoos, ploomid, pirnid) sai varutud loovtöö autori kodust ja kaasa aitasid loodusainete õpetajad.

TULEMUSED

Vahepealkiri
keskjoendus Center

Tabel 1. Kontrollpunktide läbimise ja koondtulemused klasside kaupa (trahvisekundid või karistuspunktid)

Kp Klass	1. kp	2. kp	3. kp	4. kp	5. kp	6. kp	7. kp	8. kp	9. kp	10. kp	KP+aeg Kokku	KOHT
5A		30	150				30		30		240+360 540 p	5.–7.
5B		30	150				0		0		180+360 540 p	5.–7.
6A		30	150		150		30		30		390+390 780 p	10.
6B		30	150				0		0		180+360 540 p	5.–7.
7A		30	150				30		30		240+420 660 p	8.
7B		0	0				0		0		0+30 30 p	II
8A		30	0		150		30		30	150	390+330 720 p	9.
8B		0	0				0		0		0+90 90 p	III
9A		0	0				0		0		0+0 0 p	I
9B		30	150				30		30		240+90 330 p	4.

Vaadates eeltoodud tabelit, on näha, et kõige paremini teadsid marjade kohta 8.–9. klassi õpilased (vastavalt 8b ja 9a ei saanud ühtegi trahvipunkti). Põhikooli nooremad (5b ja 6b) ei saanud samuti väga palju trahvipunkte. Seega on teadmiste osas vanematel klassidel teatud edu, kuid ka nooremad võivad vastata üsna hästi, eriti kui lugeda küsimuse teksti hoolikalt.

Kõige kiiremini läbis jooksuraja 9a klassi võistkond (kokku 20 minutit), järgnes 7b, kes sai 30 karistuspunkti (klass finišeerus võitjast ühe minuti võrra hiljem). Kuna nemad olid ka teadmiste poolest teistest üle, siis neile vastavalt I ja II koht. Kõige rohkem aega läks 6a klassil, kes oli rajal võrreldes teistega 13 minutit kauem. Järelikult luges ka kiirus vastavate kabinetide läbimisel. Esikolmikusse sai veel 8b võistkond, kuid neil läks kontrollpunktides eelnevatest rohkem aega.

Foto 1. Auhinnatud võistkonnad (autori foto)

Vahepealkiri
keskjoondus Center

ARUTELU-JÄRELDUSED

Joonise allkiri koos viitega allikale
Keskjoondus Center

Võistluse tulemuste põhjal saab teha järeldusi, kui teadlikud ollakse marjadest kui levinud viljadest. Selgus, et väga häid teadmisi selles osas ei ole. Küsimused maasikate, vaarikate ja põldmarjade kohta vastati enamasti valesti, sest neid peeti ikkagi tõelisteks marjadeks. Need võistkonnad, kes olid marjade definitsiooni hästi läbi lugenud, oskasid ka paremini vastata. Paljud vanemate klasside õpilased pidasid end juba rohkem teadlikeks, eriti ei mõelnud viljade üle ja püüdsid pigem panustada kiirusele.

Jõhvikat pidasid marjaks kõik võistkonnad, samuti ka viinamarja, kiivit ja mustikat. Need olidki vaid neli vilja, mille marjaks määramisel raskusi ei esinenud.

Maasikat pidasid marjaks seitse võistkonda kümnest. Kuna maasikale minnakse ikkagi nõ marjule, siis arvatavasti sealt ka need vead. Samas põldmarja ja vaarikat pidas marjaks kaks võistkonda vähem, võib-olla seetõttu, et neid koguvilju süües ilmnevad väikesed luukesed. Maasika puhul aga marja peal olevad pähklikesed koguviljale ei viita. Kuna oli ettearvatav, et maasikat peetakse marjaks, oli sellesse kontrollpunkti pandud kõige raskemad küsimused. Seda eelkõige sellepärast, et kui seda kabinetti ei valita, siis võib-olla ei olegi see võist-

konnale väga kahjulik, sest ka küsimustele vastamine on suhteliselt keerukas ja võib saada palju trahvisekundeid.

Kontrollpunkti nr 3 (banaan) ei sisenenud kuus võistkonda. Meie kaubandusvõrgus müüdavatel banaanidel ei olegi võimalik täheldada seemneid, sealt arvatavasti arusaam, et tegemist ei ole marjaga.

Kontrollpunkt nr 5 (kurk) millegipärast väga segadust ei tekitanud, järelikult loeti marja definitsioon korralikult läbi ja meenutati, et kurk on tõesti lihakas vili, mille sees on seemned. Siin eksis vaid kaks võistkonda.

Kontrollpunkti nr 8 (kiivi) läbisid kõik võistkonnad, järelikult on seda marja toidulaual olnud.

Kontrollpunkti nr 10 (arbuus) sisenemine samuti probleeme ei tekitanud. Selles on kindlasti oma osa arbuusi kui väga hea marja sagedasel tarbimisel meie peredes kui ka see, et välja oli kuulutatud arbuusi kui marjajooks.

KOKKUVÕTE

Üritus kulges üldiselt hästi, rohkem huvitatud olid nooremad õpilased. Vanematele klassidele pidid loodusainete õpetajad arbuusijooksule registreerumist meelde tuletama.

Tagasiside küsitluse järgi meeldis üritus kõige rohkem 6.–7. klassi õpilastele, pisut vähem vanematele. Keskmine hinnang üritusele 10punktisel skaalal oli 7,5. Selle hindegaga jäid korraldajad rahule. Parendusvõimalusena sooviti võistluse käigus juua marjamahla (jooksuga tekkis janu!) ja süüa marju. Õpilaste sooviks oli haarata järgmistel aastatel kaasa ka õpetajaid.

Eespool väljatoodud tähelepanekuid arvestades on otstarbekas ka edaspidi taolist üritust korrata. Kaasata võiks õpetajate võistkonna.

KASUTATUD KIRJANDUS

Eesti marjad ja puuviljad: õppekaardid. 2022. Tallinn: Nupu Learning.

Kask, K. 2005. *Puuviljad ja marjad Eestis*. Tallinn: Ilo.

Pogen, O. 1977. *Meie marjad*. Tallinn: Valgus.

Tekstis 3 viidet kasutatud allikatele
Tähestikuliselt järjestatud (E, K, P)
Vasakjoondus *Align Left*